

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาล ในสถาบันการศึกษายาบาล เขตกรุงเทพมหานคร ด้านการยอมรับจากสังคม ลักษณะวิชาชีพ การปฏิบัติงาน ความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ผู้ป่วยและญาติ ความก้าวหน้าในวิชาชีพ และองค์กรวิชาชีพ จำแนกตามอาชีพบิดามารดา ประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยที่บ้าน การเลือกตัวแบบ และระดับชั้นปี

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษาพยาบาล เขตกรุงเทพมหานคร 5 สถาบัน ได้แก่ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ วิทยาลัยพยาบาลตำรวจ วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ วิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์ และภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามธิบดี จำนวนทั้งหมด 681 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชุด คือแบบสอบถามและแบบวัดทัศนคติที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ชุดที่ 1 ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 เป็นการสอบถามประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยที่บ้าน ชุดที่ 2 เป็นแบบวัดทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาล

การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 ท่าน เมื่อปรับปรุงแก้ไขแล้ว ผู้วิจัยได้ทดสอบหาความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี ทั้ง 4 ชั้นปี ชั้นปีละ 13 คน รวม 52 คน จากนั้นนำมาหาค่าความเที่ยงของเครื่องมือ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach's Coefficient of Alpha) ทั้ง 2 ชุด ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.90 และ 0.94 ตามลำดับ และวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกด้วยการหาค่า t เพื่อตัดเลือกข้อความที่มีค่า t ตั้งแต่ 1.75 เอาไว้ และเมื่อผู้วิจัยเก็บรวบรวม

ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เรียบร้อยแล้วนำมาหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถามและแบบวัด ทั้ง 2 ชุดอีกครั้ง ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.95 และ 0.946 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในสถาบันการศึกษายาบาลทั้ง 5 สถาบันด้วยตนเอง โดยบางส่วนให้นักศึกษาทำในห้องเรียน และบางส่วนนำกลับไปทำที่หอพัก เนื่องจากนักศึกษาต้องฝึกปฏิบัติงานนอกสถานที่ และบางชั้นปีอยู่ในระหว่างการสอบปลายภาค แบบสอบถามส่งไปทั้งหมด 700 ฉบับ ได้รับคืนมาและเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ 681 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 97.29 ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้น 4 สัปดาห์

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยให้นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS-PC คำนวณหาค่าสถิติต่าง ๆ ดังนี้ ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยที่บ้าน และทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาล วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย จำแนกตามอาชีพบิดา-มารดา ประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยที่บ้าน โดยการทดสอบค่าที (t-test) ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย จำแนกตามประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยที่บ้าน การเลือกตัวแบบ และระดับชั้นปี โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน ทดสอบค่าเอฟ (F-test) และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีการทดสอบของเชฟเฟ (Scheffe's test)

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษายาบาล โดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อแยกวิเคราะห์ในด้านการยอมรับจากสังคม ลักษณะวิชาชีพ การปฏิบัติงาน ความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานผู้ป่วยและญาติ ความก้าวหน้าในวิชาชีพและองค์กรวิชาชีพ พบว่าในด้านลักษณะวิชาชีพ ด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ผู้ป่วยและญาติ และด้านองค์กรวิชาชีพอยู่ในระดับดี ส่วนด้านการยอมรับจากสังคม ด้านการปฏิบัติงาน และด้านความก้าวหน้าในวิชาชีพอยู่ในระดับดีปานกลาง มีรายละเอียดในแต่ละด้านดังนี้

1.1 ด้านการยอมรับจากสังคมมีค่าเฉลี่ยรายชื่ออยู่ในระดับดีใกล้เคียงกับระดับดีปานกลาง มีเพียงข้อความเดียว ได้แก่ ข้าพเจ้าเชื่อว่าสังคมมองวิชาชีพการพยาบาลเป็นผู้ช่วยแพทย์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับไม่ดี

1.2 ด้านลักษณะวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยรายชื่ออยู่ในระดับดี มีเพียงข้อความเดียว ได้แก่ ข้าพเจ้าเชื่อว่า วิชาชีพการพยาบาลสอนให้เป็นคนมีความรับผิดชอบสูง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดีปานกลาง

1.3 ด้านการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยรายชื่ออยู่ในระดับดีปานกลาง ส่วนข้อความที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดี 3 อันดับแรก ได้แก่ ข้าพเจ้ารู้สึกภูมิใจที่ได้ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ ข้าพเจ้าเชื่อว่าการปฏิบัติงานในวิชาชีพการพยาบาลคำนึงถึงความต้องการของผู้ป่วยเป็นสำคัญ และ ข้าพเจ้ารู้สึกมีความสุขที่ได้ให้การพยาบาลผู้ป่วย มีเพียงข้อความเดียว ได้แก่ ข้าพเจ้า รู้สึกว่าการปฏิบัติงานในวิชาชีพการพยาบาลเสี่ยงต่อการติดโรค มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับไม่ดี

1.4 ด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ผู้ป่วยและญาติ มีค่าเฉลี่ยรายชื่อส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี ส่วนข้อความที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดีปานกลาง ได้แก่ ข้าพเจ้าเชื่อว่าวิชาชีพการพยาบาลมีความขัดแย้งกับผู้ร่วมงานในวิชาชีพอื่นอยู่เสมอ และ ข้าพเจ้าเชื่อว่าวิชาชีพการพยาบาลกำหนดให้พยาบาลทำตามคำสั่งผู้ร่วมงานในวิชาชีพอื่นเสมอ

1.5 ด้านความก้าวหน้าในวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยรายชื่อส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีปานกลาง ส่วนข้อความที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดี 3 อันดับแรก ได้แก่ ข้าพเจ้าพร้อมที่จะศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา เพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพ ข้าพเจ้าเชื่อว่าวิชาชีพการพยาบาลมีโอกาสศึกษาต่อได้เท่าเทียมกับวิชาชีพอื่น และข้าพเจ้ารู้สึกยินดีที่วิชาชีพการพยาบาลเปิดโอกาสให้พยาบาลเลื่อนตำแหน่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านวิชาการเป็นจำนวนมาก

1.6 ด้านองค์กรวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยรายชื่อทุกข้ออยู่ในระดับดี ข้อความที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ข้าพเจ้ารู้สึกภูมิใจถ้ามีบุคคลยกย่องสมาคมพยาบาลและสภาการพยาบาล ข้าพเจ้าเชื่อว่าสมาคมพยาบาลและสภาการพยาบาลสามารถประชาสัมพันธ์ให้วิชาชีพอื่นรู้จักวิชาชีพการพยาบาลดีขึ้น และ ข้าพเจ้ายินดีจะสมัครเป็นสมาชิกของสมาคมพยาบาลและสภาการพยาบาลเมื่อจบการศึกษาแล้ว

2. การศึกษาตัวแปร อาชีพบิดา-มารดา ประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยที่บ้าน การเลือกตัวแบบ และระดับชั้นปี

2.1 อาชีพบิดาพบว่าบิดามีอาชีพรับราชการมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.5 และอาชีพอิสระมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.4 ลักษณะอาชีพไม่เกี่ยวข้องกับการสาธารณสุขคิดเป็นร้อยละ 95.4 และอาชีพเกี่ยวข้องกับการสาธารณสุขคิดเป็นร้อยละ 4.6 อาชีพที่เกี่ยวข้องกับการสาธารณสุข เป็นพยาบาลมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.9 อาชีพที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสาธารณสุข เป็นเกษตรกรมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 24.3

2.2 อาชีพมารดา พบว่า มารดา เป็นแม่บ้าน มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25.0 ลักษณะอาชีพ ไม่เกี่ยวข้องกับการสาธารณสุข คิดเป็นร้อยละ 95.4 และเกี่ยวข้องกับการสาธารณสุข คิดเป็นร้อยละ 4.6 อาชีพที่เกี่ยวข้องกับการสาธารณสุข เป็นพยาบาลมากที่สุดคิดเป็น ร้อยละ 51.6 อาชีพที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสาธารณสุข เป็นแม่บ้านมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 26.2

2.3 ประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยที่บ้าน นักศึกษาที่มีประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยที่บ้านมีจำนวนมากกว่านักศึกษาที่ไม่มีประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยที่บ้าน โดยนักศึกษามีประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยที่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 57.9 และนักศึกษาที่ไม่มีประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยที่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 42.1 บุคคลที่นักศึกษาให้การดูแลที่บ้านคือแม่ มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 22.4 รองลงมาคือพ่อ คิดเป็นร้อยละ 18.4 และให้การดูแลบุคคลอื่นมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.1

2.4 ประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยที่บ้านของนักศึกษาพยาบาล โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกวิเคราะห์ในด้าน การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพ พบว่าในด้านการรักษาพยาบาลมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 3.44 และด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 3.10 มีรายละเอียดในแต่ละด้านดังนี้

2.4.1 ด้านการส่งเสริมสุขภาพ มีค่าเฉลี่ยรายข้อทุกข้อ อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับข้อความที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ ให้ความรู้เรื่องหลักการบริโภคอาหารที่ส่งเสริมสุขภาพอนามัย และข้อความที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ ให้ความรู้เรื่องสุขภาพปากและฟัน

2.4.2 ด้านการป้องกันโรค มีค่าเฉลี่ยรายข้อส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง มีเพียงข้อความเดียว ได้แก่ ล้างมือก่อนและหลังให้การดูแลผู้ป่วยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2.4.3 ด้านการรักษาพยาบาลมีค่าเฉลี่ยรายข้อส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนข้อความที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ดูแลให้ผู้ป่วยได้รับยาอย่างถูกต้องครบถ้วนตามการรักษา ดูแลความสะอาดของร่างกาย ผิวหนัง ปาก ฟัน และเล็บ และดูแลให้ผู้ป่วยได้รับอาหารและน้ำอย่างเพียงพอ

2.4.4 ด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพ มีค่าเฉลี่ยรายข้อส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง และมีข้อความ ได้แก่ จัดประสบการณ์ให้ผู้ป่วยได้แสดงความสามารถและความถนัด เช่น การฝึกหัดงานศิลปะ การเย็บปักถักร้อย เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย

2.5 ประสิทธิภาพการดูแลผู้ป่วยที่บ้าน เมื่อจำแนกตามระดับประสบการณ์การดูแล พบว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยระดับมาก มีค่าเฉลี่ยด้านการรักษาพยาบาลมากที่สุด เท่ากับ 4.24 และด้านการส่งเสริมสุขภาพ น้อยที่สุด เท่ากับ 3.86 กลุ่มที่มีประสบการณ์ระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยด้านการรักษาพยาบาลมากที่สุด เท่ากับ 3.28 และด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพ น้อยที่สุดเท่ากับ 2.88 ส่วนกลุ่มที่มีประสบการณ์ระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยด้านการส่งเสริมสุขภาพมากที่สุด เท่ากับ 2.56 และด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพ น้อยที่สุด เท่ากับ 1.56

2.6 การเลือกตัวแบบ นักศึกษาพยาบาลเลือกอาจารย์พยาบาลเป็นอันดับหนึ่งจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.8 เลือกหัวหน้าฝ่ายการพยาบาลเป็นอันดับหนึ่ง น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.3 ตัวแบบที่นักศึกษาไม่เลือกมากที่สุด ได้แก่ ผู้อำนวยการ คิดเป็นร้อยละ 68.0 รองลงมาคือเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 65.6

2.7 ระดับชั้นปี พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีจำนวนใกล้เคียงกันในแต่ละชั้นปี นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 26.6 และนักศึกษาปีที่ 4 มีจำนวน น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23.5

3. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาล ของนักศึกษาพยาบาล ด้านการยอมรับจากสังคม ด้านลักษณะวิชาชีพ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ผู้ป่วยและญาติ ด้านความก้าวหน้าในวิชาชีพ และด้านองค์กรวิชาชีพ และ

โดยรวมทุกด้าน จำแนกตามอาชีพบิดา มารดา ประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยที่บ้าน การเลือกตัวแบบ และระดับชั้นปี ได้ข้อค้นพบดังนี้

3.1 ค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาล ของนักศึกษายาบาลที่บิดาประกอบอาชีพเกี่ยวข้องกับสาธารณสุข และไม่เกี่ยวข้องกับสาธารณสุข ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.2 ค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษายาบาลที่มารดาประกอบอาชีพเกี่ยวข้องกับสาธารณสุขและไม่เกี่ยวข้องกับสาธารณสุข ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.3 ค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาล ของนักศึกษายาบาลที่มีประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยที่บ้าน และไม่มประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยที่บ้าน มีความแตกต่างกัน ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.4 ค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษายาบาลที่มีระดับของประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยที่บ้านต่างกัน มีความแตกต่างกัน ในด้านลักษณะวิชาชีพ ด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ผู้ป่วยและญาติ ด้านองค์กรวิชาชีพ และรวมทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านการรับรู้ของสังคม ด้านการปฏิบัติงาน และด้านความก้าวหน้าในวิชาชีพ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.5 เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษายาบาล เป็นรายด้านและรวมทุกด้าน ระหว่างกลุ่มที่มีประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยที่บ้านต่างกันที่ละคู่ โดยวิธีการทดสอบของเชฟเฟแล้วพบว่า นักศึกษาที่มีประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยที่บ้านระดับมาก มีค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีพแตกต่างกับนักศึกษาที่มีประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยที่บ้านระดับปานกลางในทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยนักศึกษาที่มีประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยที่บ้านระดับมาก มีค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีพในทุกด้านสูงกว่านักศึกษาที่มีประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยที่บ้านระดับปานกลาง ส่วนนักศึกษาที่มีประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยที่บ้านระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีพแตกต่างกับนักศึกษาที่มีประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยที่บ้านระดับปานกลางและระดับสูง ในด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ผู้ป่วยและญาติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยนักศึกษาที่มีประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยที่บ้านระดับมาก มีค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีพสูงกว่า นักศึกษาที่มีประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยที่บ้านระดับน้อย และระดับปานกลาง

3.6 ค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีวการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล ที่มีการเลือกตัวแบบต่างกันมีความแตกต่างกันในด้านลักษณะวิชาชีว ด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ผู้ป่วยและญาติ และโดยรวมทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านการปฏิบัติงาน ด้านความก้าวหน้าในวิชาชีว และด้านองค์กรวิชาชีวมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.7 เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีวการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล เป็นรายด้านและรวมทุกด้านระหว่างกลุ่มที่มีการเลือกตัวแบบต่างกันที่ละคู่ โดยวิธีการทดสอบของเซฟเฟ แล้วพบว่า ด้านลักษณะวิชาชีว นักศึกษาที่เลือกนักศึกษาพยาบาลเป็นตัวแบบ มีค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีวแตกต่างกับนักศึกษาที่เลือกผู้นำฝ่ายการพยาบาล อาจารย์พยาบาลและพยาบาลประจำการเป็นตัวแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยนักศึกษาที่เลือก อาจารย์พยาบาล ผู้นำฝ่ายการพยาบาลและพยาบาลประจำการเป็นตัวแบบ มีค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีว สูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่เลือก นักศึกษาเป็นตัวแบบ

ด้านการปฏิบัติงาน นักศึกษาที่เลือกอาจารย์ มีค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีวแตกต่างกับนักศึกษาที่เลือกนักศึกษาพยาบาลเป็นตัวแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยนักศึกษาที่เลือกอาจารย์พยาบาล มีค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีวสูงกว่านักศึกษาที่เลือกนักศึกษาพยาบาลเป็นตัวแบบ ด้านความก้าวหน้าในวิชาชีวและองค์กรวิชาชีว พบว่านักศึกษาที่เลือกผู้นำฝ่ายการพยาบาล มีค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีวแตกต่างกับนักศึกษาที่เลือกนักศึกษาพยาบาลเป็นตัวแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยนักศึกษาที่เลือกผู้นำฝ่ายการพยาบาล มีค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีวสูงกว่านักศึกษาที่เลือกนักศึกษาพยาบาลเป็นตัวแบบ

ด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ผู้ป่วยและญาติ และโดยรวมทุกด้าน พบว่านักศึกษาที่เลือกผู้นำฝ่ายการพยาบาล อาจารย์พยาบาลมีค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีวแตกต่างกับนักศึกษาที่เลือกนักศึกษาพยาบาลเป็นตัวแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยนักศึกษาที่เลือก ผู้นำฝ่ายการพยาบาลและอาจารย์พยาบาลเป็นตัวแบบ มีค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีวสูงกว่านักศึกษาที่เลือกนักศึกษาพยาบาลเป็นตัวแบบ

3.8 ค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีพรพยาบาลของนักศึกษารพยาบาลที่มีระดับชั้นปีต่างกันมีความแตกต่างกันในด้านลักษณะวิชาชีพ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ผู้ป่วยและญาติ ด้านความก้าวหน้าในวิชาชีพ ด้านองค์กรวิชาชีพ และรวมทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านการยอมรับจากสังคมนั้น ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.9 เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีพรพยาบาลของนักศึกษารพยาบาล เป็นรายด้านและรวมทุกด้านระหว่างกลุ่มที่มีระดับชั้นปีต่างกันทีละคู่ โดยวิธีการทดสอบของเซฟเฟ แล้วพบว่า ด้านลักษณะวิชาชีพ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีพแตกต่างกันและนักศึกษาชั้นปีที่ 4 และชั้นปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยของทัศนคติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยสูงกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 3 และนักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีค่าเฉลี่ยสูงกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 3

ด้านการปฏิบัติงาน นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีพแตกต่างกับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 3 และนักศึกษาชั้นปีที่ 4 แตกต่างกับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยสูงกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 3 และนักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีค่าเฉลี่ยสูงกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 3

ด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ผู้ป่วยและญาติ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีพแตกต่างกับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อวิชาชีพสูงกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ตามลำดับ

ด้านความก้าวหน้าในวิชาชีพ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีพแตกต่างกับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีพสูงกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 4 ชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 3 ตามลำดับ

ด้านองค์กรวิชาชีพ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีพแตกต่างกับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 และนักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีพแตกต่างกับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีพสูงกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 4 ชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 3 ตามลำดับ และนักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีพสูงกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 3

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาล โดยรวมทุกด้าน พบว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีพแตกต่างกับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 และนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 มีค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีพแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีพสูงกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 4 ชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 3 ตามลำดับ และนักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีพสูงกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 3

อภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษายพยาบาล ในสถาบันการศึกษายพยาบาล เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาล โดยรวมอยู่ในระดับดี และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านลักษณะวิชาชีพ ความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ผู้ป่วยและญาติ และองค์กรวิชาชีพอยู่ในระดับดี ส่วนด้านการยอมรับจากสังคม การปฏิบัติงาน และความก้าวหน้าในวิชาชีพ อยู่ในระดับปานกลาง จะขอกกล่าวในรายละเอียดแต่ละด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการยอมรับจากสังคม ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า นักศึกษายพยาบาล มีความเชื่อว่า วิชาชีพการพยาบาล มีสถานภาพทางสังคมไม่ดีพอ สังคมไม่ให้ความสำคัญกับวิชาชีพ ภาพพจน์ของวิชาชีพยังไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม และสังคมมองพยาบาลส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี โดยมีคะแนนทัศนคติรายข้อดังกล่าวอยู่ในระดับปานกลาง และนักศึกษามีความเชื่อว่าสังคมมองวิชาชีพการพยาบาลเป็นผู้ช่วยแพทย์ โดยมีคะแนนทัศนคติอยู่ในระดับไม่ดี ซึ่งสนับสนุนโดยคำกล่าวของเฟลมแมน (Felman, 1985) ที่กล่าวว่าเด็กจะเรียนรู้ทัศนคติจากการเข้าร่วมสังคม ทำให้เด็กรับรู้ตามการรับรู้ของสังคม และเกิดทัศนคติต่อสิ่งนั้นขึ้น ลักษณะของสังคม และการพัฒนาปัจจัยทางด้าน สุขภาพ วัฒนธรรม จิตใจ และเศรษฐกิจ มีอิทธิพลต่อการพยาบาลในสังคม ซึ่งสังคมไทยนั้นมีความคิดว่า วิชาชีพการพยาบาล มักจะถูกควบคุมจากอำนาจทางสังคม โดยวิชาชีพอื่นมากกว่าอำนาจจากวิชาชีพเอง อำนาจทางสังคมนี้ก็คือ การได้รับความยกย่องนับถือในสังคม ความเป็นอิสระในการทำงาน และสถานภาพของวิชาชีพในสังคม เมื่อวิชาชีพการพยาบาลถูกควบคุมการปฏิบัติงานโดยวิชาชีพอื่น

ในทีมสุขภาพ ทำให้วิชาชีพการพยาบาลถูกมองในทางลบ (รัตนา ทองสวัสดิ์, 2532) การรับรู้ของคนทั่วไปในสังคมคือ คนที่ฉลาดจะได้เรียนแพทย์ ส่วนคนไม่ฉลาดจะได้เรียนพยาบาล (Gaze, 1991) ผู้หญิงที่เรียนพยาบาลมีมากกว่าผู้หญิงที่เรียนแพทย์ และส่วนใหญ่ผู้เรียนพยาบาลเป็นผู้หญิง การรับรู้ของสังคมเกี่ยวกับผู้หญิงจึงเป็นปัญหาภาพพจน์ของการพยาบาลได้ง่าย ทั้งในเรื่องสถานะทางสังคม และการอยู่ภายใต้การควบคุมของแพทย์และโรงพยาบาล (Mc.Closky, 1994) ภาพพจน์ของวิชาชีพการพยาบาลในสายตาของคนทั่วไปจึงออกมาในทางลบ การสื่อสารเผยแพร่ข้อมูลต่าง ๆ จึงมีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อภาพลักษณ์วิชาชีพ โดยเฉพาะข้อมูลด้านลบ การนำพยาบาลเข้าไปเป็นสื่อในการโฆษณา ทางสิ่งพิมพ์และภาพยนตร์ มีทั้งด้านบวกและด้านลบต่อวิชาชีพ

1.2 ด้านลักษณะวิชาชีพ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า นักศึกษาพยาบาลมีทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลในด้านนี้อยู่ในระดับดี นักศึกษาได้เรียนรู้ว่า วิชาชีพการพยาบาลเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่ต้องนำหลักการทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ และต้องใช้ความรู้เฉพาะทาง เป็นวิชาชีพที่จำเป็นต่อสังคม มีประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม ช่วยทำให้เข้าใจชีวิตได้ดี สอนให้เป็นคนมีเมตตา กรุณา สุขภาพอ่อนโยน อุดม และเสียสละ และมีความรู้สึกภูมิใจที่วิชาชีพมีองค์ความรู้เฉพาะตัว ซึ่งอธิบายได้ว่า วิชาชีพการพยาบาลมีคุณลักษณะเฉพาะหลายประการ เป็นวิชาชีพที่มีการปฏิบัติแตกต่างจากวิชาชีพอื่นเป็นงานที่ต้องปฏิบัติและรับผิดชอบชีวิตมนุษย์ ลักษณะของวิชาชีพเป็นงานบริการสังคม ที่ต้องปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับสวัสดิภาพและความปลอดภัยของมนุษย์ ทั้งในส่วนที่เป็นรายบุคคล ครอบครัว ชุมชน ไม่ว่าจะสภาวะปกติหรือเจ็บป่วย ซึ่งต้องการการดูแล เอาใจใส่ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม เพื่อคงไว้ซึ่งสุขภาพที่ดี การพยาบาลจึงเป็นวิชาชีพที่ต้องเสียสละ ต้องมีความเข้าใจและมีความรู้เกี่ยวกับมนุษย์ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุด กระบวนการพยาบาลใช้วิธีทางวิทยาศาสตร์ผสมผสานกับมนุษยธรรม ศิลปะและความชำนาญ วิชาชีพการพยาบาลมีองค์ความรู้เฉพาะ การพยาบาลมีพัฒนาการจากการนำความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องหลายสาขา มาใช้เป็นพื้นฐาน ในปัจจุบันทฤษฎีการพยาบาลได้ถูกพัฒนาและนำมาใช้กับการปฏิบัติการพยาบาลทั้งในโรงพยาบาลและชุมชน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของจากรุวรรณ ต.สกุล และฟาริดา อิบราฮิม (2536) ที่พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการพยาบาลเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับความเจ็บป่วย และโดยให้ผู้ป่วยหันทุกข์ทรมานจากการเจ็บป่วยนั้น ๆ การพยาบาล

ช่วยให้เกิดการพัฒนาดตนเอง เช่น ฝึกความอดทน การสร้างลักษณะที่ดี รู้จักเสียสละ และช่วยเหลือสังคม เป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญต่อสังคม และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นิคมประพรรณ ภาณุณมิตร (2525) ที่พบว่า ผู้ที่กำลังศึกษาในวิชาชีพการพยาบาลมีความ เชื่อว่า วิชาชีพนี้ เป็นงานที่ได้ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ ต้องมีความเสียสละ อดทน ใช้ความ ตั้งใจจริง

1.3 ด้านการปฏิบัติงาน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาพยาบาลมีทัศนคติต่อ วิชาชีพการพยาบาลอยู่ในระดับดีปานกลางเป็นส่วนใหญ่ นักศึกษาพยาบาลมีทัศนคติที่ดีต่อการ ปฏิบัติงานในข้อ รู้สึกภูมิใจที่ได้ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ รู้สึกมีความสุขที่ได้ให้การพยาบาลผู้ป่วย และมีความเชื่อว่า การปฏิบัติงานในวิชาชีพคำนึงถึงความต้องการของผู้ป่วยเป็นสำคัญ มี เพียงข้อความเดียว คือ นักศึกษารู้สึกว่า การปฏิบัติงานในวิชาชีพการพยาบาลเสี่ยงต่อการ ติดโรค ที่อยู่ในระดับไม่ดี อธิบายได้ว่า การปฏิบัติงานในวิชาชีพการพยาบาลเป็นลักษณะการ ให้บริการแก่ผู้รับบริการตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อให้บริการการพยาบาลมีความต่อเนื่อง จึง ต้องแบ่งเวลาการปฏิบัติงานเป็น 3 เวร คือ เวรเช้า เวรบ่าย เวรดึก นักศึกษาพยาบาล ต้องฝึกปฏิบัติงานผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันอยู่เวรในยามวิกาลด้วย เพื่อให้การดูแลผู้ป่วย ทั้ง ทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม เป็นการปฏิบัติงานในวิชาชีพที่มีเอกลักษณ์ของตนเอง ผู้อื่นไม่สามารถปฏิบัติแทนได้ นักศึกษาผู้ฝึกปฏิบัติบทบาทในการดูแลพยาบาล ผู้ป่วย เพื่อให้ ผู้ป่วยและครอบครัวมีสุขภาพอนามัยที่ดี นักศึกษาจึงเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้ช่วยเหลือ เพื่อนมนุษย์ และรู้สึกมีความสุขที่ได้ให้การพยาบาล สนับสนุนโดยงานวิจัยของวิลสัน (Wilson, 1984) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางคลินิกของนักศึกษาพยาบาล พบว่า นักศึกษาพยาบาล เห็นว่า การศึกษาภาคปฏิบัติในคลินิกมีเป้าหมายเพื่อการทำงานที่ไม่เกิดอันตรายต่อผู้ป่วย เพื่อการช่วยเหลือผู้ป่วย โดยนำความรู้ทางทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ทางคลินิก และไคเกอร์ (Kiger, 1993) กล่าวถึง ภาพลักษณ์ของนักศึกษาต่อการปฏิบัติงานพยาบาล ว่าเป็นการ ช่วยเหลือบุคคล เป็นรางวัลที่ได้รับที่ได้ช่วยเหลือผู้ป่วยและครอบครัว การพยาบาลเป็นมากกว่างานอย่างหนึ่ง ต้องการความยึดมั่นต่อวิชาชีพ แต่เนื่องจากในปัจจุบันมีการระบาดของ โรคเอดส์ จำนวนผู้ป่วยโรคเอดส์เพิ่มมากขึ้นทุกปี นักศึกษาได้เรียนรู้ว่าเป็นโรคที่มีอันตราย มาก เป็นโรคที่รุนแรงรักษาไม่หาย นักศึกษาจึงมีความรู้สึกว่าการปฏิบัติงานในวิชาชีพการ พยาบาลเสี่ยงต่อการติดโรคได้ง่าย

1.4 ด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ผู้ป่วย และญาติ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษายาบาลมีทัศนคติที่ดี นักศึกษาเชื่อว่าวิชาชีพการพยาบาลกำหนดความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ร่วมงานทุกระดับ รวมทั้งกำหนดความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ป่วยและญาติ วิชาชีพการพยาบาลมุ่งเน้นความสัมพันธ์โดยตรงกับผู้ป่วยและญาติ วิชาชีพการพยาบาลมุ่งเน้นการให้ความเคารพในสิทธิมนุษยชนของผู้ป่วย โดยเสมอหน้ากัน วิชาชีพกำหนดให้พยาบาลมีบทบาทสำคัญต่อทีมสุขภาพ พยาบาลมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และนักศึกษามีความพร้อมที่จะทำให้วิชาชีพการพยาบาลมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ร่วมงาน ผู้ป่วยและญาติ อธิบายได้ว่า วิชาชีพการพยาบาลมีการทำงานร่วมกันกับบุคลากรในทีมสุขภาพ เพื่อการดูแลผู้ป่วยอย่างมีคุณภาพ การปฏิบัติต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจ และประสานงานกับบุคลากรหลายฝ่าย ในลักษณะของการทำงานเป็นทีม ซึ่งมีทั้งทีมการพยาบาลและทีมสุขภาพ กิจกรรมการพยาบาลที่ปฏิบัติโดยทีมการพยาบาลเป็นการทำงานแบบกลุ่มของบุคลากรทางการพยาบาล สามารถบริหารงานที่เป็นกิจกรรมการพยาบาลได้โดยอิสระ แต่กิจกรรมการรักษาต้องประสานกับแพทย์ และบุคลากรในทีมสุขภาพอื่น ๆ เป็นกิจกรรมการบริการที่ไม่อิสระ เมื่อนักศึกษาขึ้นฝึกปฏิบัติงานได้ เรียนรู้ระบบการทำงาน ต้องมีบทบาทในการสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกับผู้ร่วมงานหลายระดับ นักศึกษาได้เห็นตัวอย่างทางสังคม ได้รับคำแนะนำจากบุคคลอื่น ๆ มองเห็นความสัมพันธ์ที่ดีของวิชาชีพการพยาบาลที่มีต่อวิชาชีพอื่นและต่อผู้ป่วยและญาติ ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกลุ่มบุคลากรในทีมสุขภาพกับนักศึกษายาบาลจะช่วยสร้างบรรยากาศการทำงานในทีมสุขภาพให้เป็นบรรยากาศการทำงานที่แจ่มใส ยอมรับซึ่งกันและกันในสถานการณ์ของแต่ละฝ่าย การทำงานมีการประสานกัน มีความรับผิดชอบ ตามบทบาทหน้าที่ของตน ไม่ก้าวท้าวซึ่งกันและกัน บรรยากาศการทำงานที่ตึงเครียดน่าพึงพอใจจะช่วยหล่อหลอมความคิดของนักศึกษายาบาลที่มีต่อวิชาชีพการพยาบาลให้เป็นไปในทางที่ดี จึงทำให้นักศึกษาเกิดทัศนคติที่ดี

1.5 ด้านความก้าวหน้าในวิชาชีพ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีทัศนคติอยู่ในระดับดีปานกลาง มีเพียง 3 ข้อความที่อยู่ในระดับดี คือ ข้าพเจ้าพร้อมที่จะศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา เพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพ ข้าพเจ้าเชื่อว่าวิชาชีพการพยาบาลมีโอกาสศึกษาต่อได้เท่าเทียมกับวิชาชีพอื่น และข้าพเจ้ารู้สึกยินดีที่วิชาชีพการพยาบาลเปิดโอกาสให้พยาบาลเลื่อนตำแหน่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านวิชาการเป็นจำนวนมาก อธิบายได้ว่า ในเรื่องความก้าวหน้าในวิชาชีพนี้ นักศึกษายังไม่มีความแน่ใจ เนื่องจากนักศึกษาได้เรียนรู้จากสภาพความเป็นจริงว่า มีพยาบาลเพียงไม่กี่คนที่มีโอกาสเป็นหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล

ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาล หรือคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ พยาบาลที่ไม่มีโอกาสเลื่อนตำแหน่งมีเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นทางด้านรายได้ หรือการศึกษาต่อ แม้ว่าในปัจจุบันจะมีโอกาสศึกษาต่อได้ถึงปริญญาโทและปริญญาเอก แต่เนื่องจากมีปัญหาของการขาดแคลนพยาบาล การลาศึกษาต่อต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง โอกาสในการศึกษาต่อจึงมีน้อย ซึ่งสอดคล้องกับที่ จินตนา ญาติบรรทุง (2528) กล่าวถึง การศึกษาของ ละม่อม ศรีจันทร์พันธ์ (2511) สมศรี ณ ระนอง (2515) และ ถวิล รักชลธี (2521) ถึงสภาพการทำงานของพยาบาลว่า การพยาบาลเป็นงานหนักทั้งทางกายและใจ ต้องเสียสละความสุขส่วนตัว สภาพแวดล้อมของที่ทำงานและห้องพักส่วนใหญ่แออัด เงินเดือนน้อย ความก้าวหน้าในตำแหน่งมีจำกัด การศึกษาต่อมีน้อย อย่างไรก็ตามนักศึกษาพยาบาลก็ยังมีทัศนคติที่ดีในเรื่องของความพร้อมที่จะศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา เมื่อจบการศึกษาแล้ว

1.6 ด้านองค์กรวิชาชีพ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาพยาบาลมีทัศนคติที่ดีต่อองค์กรวิชาชีพ คือ สมาคมพยาบาล และสภาการพยาบาล ทุกข้อความ อธิบายได้ว่า นักศึกษาได้มีการเรียนรู้ถึงจุดประสงค์ บทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบขององค์กรวิชาชีพ รวมทั้งมีการติดตามข่าวและความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ขององค์กรวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสมาคมพยาบาลและสภาการพยาบาล เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง มีความรู้สึกที่ดีต่อองค์กรวิชาชีพ การที่สถาบันการศึกษาได้สอดแทรกความรู้ความเข้าใจในองค์กรวิชาชีพอย่างถูกต้อง เข้าในหลักสูตรพยาบาล จึงเป็นสิ่งที่ดี ช่วยให้ นักศึกษาเกิดการเรียนรู้อย่างถูกต้อง มีทัศนคติที่ดีต่อองค์กรวิชาชีพ มีความพร้อมและยินดีที่จะเป็นสมาชิกขององค์กรวิชาชีพ รวมทั้งเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรวิชาชีพ เมื่อจบการศึกษาแล้ว เพื่อความมั่นคงของวิชาชีพ

2. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาล ของนักศึกษาพยาบาล ด้านการยอมรับจากสังคม ด้านลักษณะวิชาชีพ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ผู้ป่วยและญาติ ด้านความก้าวหน้าในวิชาชีพ และด้านองค์กรวิชาชีพ และโดยรวมทุกด้าน จำแนกตามอาชีพบิดา มารดา ประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยที่บ้าน การเลือกตัวแบบ และระดับชั้นปี ได้ข้อค้นพบดังนี้

2.1 ค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีวการพยาบาลของนักศึกษายาบาลที่บิดา-มารดา ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการสาธารณสุข และไม่เกี่ยวข้องกับการสาธารณสุข ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อธิบายได้ว่า ประสบการณ์ทางสังคมในวัยเด็กของนักศึกษา เสริมสร้างให้เกิดบุคลิกลักษณะของแต่ละบุคคล ซึ่งบุคคลที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อชีวิตวัยเด็กคือ บิดามารดา ต่อมานักศึกษาได้สัมพันธ์กับบุคคลแวดล้อมมากขึ้น เรียนรู้และรับนานาทัศนะมากขึ้น เมื่อมีการเพิ่มเติมสิ่งต่าง ๆ เข้าไป เขาจะสามารถผสมผสานกลมกลืนได้หมด มีโอกาสเลือกในสิ่งที่ตนเองพอใจ ในบางกรณีนักศึกษาอาจตัดสินใจเข้าสู่อาชีพตามบิดาหรือมารดา ก็ได้ แต่ไม่มีสาระสำคัญที่จะบอกว่า นักศึกษาจะเลือกอาชีพตามบิดาหรือมารดา เพียงแต่พบว่า บิดามารดามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าสู่อาชีพหนึ่ง ๆ ของนักศึกษา (ศิขริน สู้สุข, 2532) ในทางการพยาบาลพบว่า นักศึกษาเข้าสู่วิชาชีวการพยาบาลมาจากภูมิหลังที่แตกต่างกัน อาจมาจากครอบครัวนักธุรกิจ ครอบครัวชาวนา ครอบครัวนักวิชาชีพ ดังที่ ซิมสัน (Simpson, 1971 อ้างถึงใน ศิขริน สู้สุข, 2532) ได้ศึกษาพบว่า ค่านิยมและความผูกพันทางสังคม เป็นตัวสนับสนุนให้นักศึกษาเข้าสู่อาชีพพยาบาล คือ เด็กผูกพันกับชุมชน สังคม ตลอดจนครอบครัวของตน จากการศึกษาของ กรอสแมน และ นอร์ททอป (Grossman and Northrop, 1973) พบว่า นักเรียนร้อยละ 25 มีการเลือกวิชาชีวการพยาบาลก่อนการตัดสินใจ โดยนักเรียนร้อยละ 13 มีมารดาเป็นพยาบาล นักเรียนร้อยละ 2 มีบิดาเป็นพยาบาล นักเรียนร้อยละ 6 มีอาชีพของมารดาเกี่ยวข้องกับสุขภาพ นักเรียนร้อยละ 4 มีอาชีพบิดาเกี่ยวข้องกับสุขภาพ และจากการศึกษาของปฏิพร บุญกล้า (2530) พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีบิดามารดาประกอบอาชีพส่วนตัว มีความตั้งใจที่จะประกอบอาชีพการพยาบาล และมีความคิดว่าอาชีพพยาบาลเป็นอาชีพที่ดี มีเกียรติ ได้รับการยกย่องจากสังคม ดังนั้น ถึงแม้ว่าบิดามารดาจะประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้องกับการสาธารณสุขก็ตาม นักศึกษาก็มีทัศนคติที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้รับ ถ้านักศึกษามีความพึงพอใจต่อวิชาชีวการพยาบาลก็จะมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีวด้วย

2.2 ค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีวการพยาบาลของนักศึกษายาบาลที่มีประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยที่บ้าน และไม่ประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยที่บ้าน พบว่า มีความแตกต่างกันทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2 โดยผลการวิจัยพบว่า นักศึกษายาบาลที่มีประสบการณ์การดูแลผู้ป่วย

ที่บ้าน มีค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่ไม่มีประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยที่บ้าน ทุกด้าน อธิบายได้ว่า นักศึกษาที่มีประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยที่บ้านได้รับประสบการณ์เฉพาะ ซึ่งเป็นการเรียนรู้โดยตรง และเป็นประสบการณ์ที่ทำให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกพึงพอใจ จึงทำให้เกิดทัศนคติที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับซิมสัน (Simpson, 1979) อ้างถึงใน ศิขริน สุสุข; 2532) ที่กล่าวว่า ประสบการณ์ที่ประทับใจ อาจเป็นแรงดึงดูดที่จะทำให้ปรารถนาเข้าไปใช้ชีวิตในอาชีพนั้น ๆ และซุซึฟวอนโคกสูง (2522) ที่กล่าวว่า ประสบการณ์ วัตถุ หรือบุคคลใด ที่ทำให้เกิดความพอใจ และความสนใจ จะทำให้มีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น ประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยที่บ้านของนักศึกษานั้น เป็นประสบการณ์เฉพาะตัว นักศึกษาให้การดูแลบุคคล ที่นักศึกษารักและห่วงใย ซึ่งได้แก่ พ่อ แม่ ญาติผู้ใหญ่ ที่บ้าน ซึ่งผลจากการวิจัยพบว่า นักศึกษาให้การดูแลแม่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 22.4 รองลงมาคือ พ่อ คิดเป็นร้อยละ 18.4 ถือเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดของนักศึกษา เมื่อนักศึกษาได้ให้การดูแลบุคคลเหล่านี้ ย่อมทำให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ พึงพอใจ และมีความสุข ดังนั้น นักศึกษาที่มีประสบการณ์ในการดูแลผู้ป่วยที่บ้านย่อมทำให้นักศึกษาเกิดความเข้าใจ เห็นอกเห็นใจผู้ป่วย และเกิดทัศนคติที่ดีต่อผู้ป่วยและต่อวิชาชีพด้วย ซึ่งสนับสนุนด้วยคำกล่าวของ รอร์ลิน (Rawlins, 1991) ว่า องค์ประกอบที่มีส่วนในการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาชีพการพยาบาลมากที่สุด คือ อิทธิพลของครอบครัว กลุ่มเพื่อน รองลงมาคือ การมีประสบการณ์โดยตรงต่อการปฏิบัติงานพยาบาล จากการเจ็บป่วยหรือดูแลญาติที่เจ็บป่วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวิลเลียมสัน (Williamson, 1990) ที่ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกวิชาชีพการพยาบาล พบว่า นักศึกษาพยาบาลปี 1 ให้เหตุผลในการเลือกวิชาชีพการพยาบาลข้อหนึ่งคือ การมีประสบการณ์ในการดูแลผู้ป่วย การเลือกเข้าศึกษาในวิชาชีพ จากเหตุผลนี้ย่อมทำให้นักศึกษาที่ดีต่อวิชาชีพ ดังนั้น นักศึกษาที่มีประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยที่บ้าน จึงมีค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลแตกต่างกับนักศึกษาที่ไม่มีประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยที่บ้าน

เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลที่มีระดับประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยต่างกัน พบว่า มีความแตกต่างกัน ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยในระดับ

ปานกลาง ทุกด้าน อธิบายได้ว่า นักศึกษาที่มีประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยที่บ้านในระดับมาก มีการสะสมประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาลมากขึ้น ได้เรียนรู้ถึงลักษณะวิชาชีพ การปฏิบัติงาน ในวิชาชีพ ตลอดจนความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ผู้ป่วย และญาติ ได้ลึกซึ้งมากขึ้น เมื่อมี ประสบการณ์มากขึ้น มีความพึงพอใจต่อประสบการณ์ที่ได้รับ ย่อมมีการเรียนรู้ที่จะช่วยพัฒนา ทักษะต่อตนเองและต่อวิชาชีพมากขึ้นด้วย ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อนักศึกษาอยู่ชั้นปีสูงขึ้น มีวุฒิภาวะ มากขึ้น ได้เรียนรู้และมีประสบการณ์เกี่ยวกับวิชาในหมวดวิชาชีพมากขึ้น นักศึกษาทุกคนต้อง ฝึกปฏิบัติให้ถูกต้องตามขั้นตอนอย่างมีระบบระเบียบก่อนที่จะไปฝึกกับผู้ป่วยจริง นักศึกษาต้อง ได้รับประสบการณ์ตามเกณฑ์ของแต่ละภาควิชา เมื่อนักศึกษาไปให้การดูแลผู้ป่วยที่บ้าน นักศึกษามีความมั่นใจมากขึ้น สามารถให้การดูแลผู้ป่วยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมทำให้เกิด ความภาคภูมิใจ และพึงพอใจ ประสบการณ์จากการดูแลผู้ป่วยจะช่วยให้ นักศึกษาพยาบาล เจริญเติบโตและมีพัฒนาการในด้านความรู้ ความคิด ทักษะ และความสามารถในการปฏิบัติ การพยาบาล ได้อย่างดี พร้อมทั้งช่วยปลูกฝังทัศนคติและคุณสมบัติที่เป็นลักษณะเฉพาะของวิชาชีพ ด้วย ดังนั้น นักศึกษาพยาบาลที่มีระดับประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยระดับมาก จึงมีค่าเฉลี่ยของ ทักษะต่อวิชาชีพการพยาบาลสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีระดับประสบการณ์การดูแลผู้ป่วย ระดับปานกลาง

2.3 ค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลที่มี การเลือกตัวแบบต่างกัน พบว่า มีความแตกต่างกันในด้านลักษณะวิชาชีพ ความสัมพันธ์กับผู้ ร่วมงาน ผู้ป่วยและญาติ และโดยรวมทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และค่า เฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีพด้านการปฏิบัติงาน ความก้าวหน้าในวิชาชีพ และด้านองค์รวิชาชีพ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3 โดย ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาพยาบาลที่เลือกอาจารย์พยาบาล ผู้นำฝ่ายการพยาบาล พยาบาล ประจำการ มีทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลแตกต่างกัน กับนักศึกษาที่เลือกนักศึกษารุ่นพี่และ เพื่อนเป็นตัวแบบ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3 อธิบายได้ว่า เมื่อนักศึกษาขึ้นฝึกปฏิบัติงาน บนหอผู้ป่วย นักศึกษาจะอยู่ในความดูแลและความรับผิดชอบของอาจารย์พยาบาล พยาบาล ประจำการ รวมทั้งหัวหน้าตึกและหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล ที่ทำงานประสานกันในการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้บนหอผู้ป่วย ให้แก่นักศึกษาพยาบาล นักศึกษาจึงอยู่ภายใต้การดูแล การนิเทศ ของบุคลากรเหล่านี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาจารย์พยาบาลที่มีหน้าที่รับผิดชอบ โดย ตรงต่อนักศึกษา และพยาบาลประจำการที่ต้องดูแลนักศึกษาเมื่ออาจารย์นิเทศไม่อยู่หรือ

ในช่วงเวรบ่าย-ดึก ที่อาจารย์นิเทศไม่ได้ขึ้นไปดูแลนักศึกษา นักศึกษาได้เรียนรู้บทบาทพยาบาลวิชาชีพจากอาจารย์พยาบาล และพยาบาลประจำการ ตัวแบบเหล่านี้จึงมีอิทธิพลต่อนักศึกษาในการเสริมสร้างและปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพให้แก่ศึกษา ทั้งในด้านของลักษณะแห่งวิชาชีพ การปฏิบัติงานในวิชาชีพ ความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ผู้ป่วย และญาติ ความก้าวหน้าในวิชาชีพ ตลอดจนองค์กรวิชาชีพ โดยการเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติบทบาทแห่งวิชาชีพ นักศึกษาจึงพยายามปรับตัวเพื่อเลียนแบบบทบาทแห่งพยาบาลวิชาชีพ การที่นักศึกษามีทัศนคติที่ดีหรือไม่ดีอย่างไรจึงขึ้นกับตัวแบบ ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของบันดูราที่อธิบายว่าการเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมและทัศนคติเกิดจากการที่บุคคลได้สังเกตจุดจำพฤติกรรม และเลียนแบบตัวอย่าง ซึ่งตัวแบบอาจมีได้หลายลักษณะ ดังนั้นการปฏิบัติงานที่มีแบบอย่างที่ดีจากอาจารย์พยาบาล จึงช่วยให้ให้นักศึกษาได้เรียนรู้และพัฒนาทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพด้วย สำหรับกลุ่มเพื่อนหรือนักศึกษารุ่นพี่ที่ต้องขึ้นฝึกปฏิบัติงานร่วมกัน ย่อมมีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และถ่ายทอดทัศนคติซึ่งกันและกัน แต่การพัฒนาทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพย่อมแตกต่างกันไปจากกลุ่มที่เลือกอาจารย์พยาบาล หรือพยาบาลประจำการ เป็นตัวแบบ เพราะอาจารย์ย่อมเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อนักศึกษามากกว่าเพื่อนหรือรุ่นพี่ ในการฝึกปฏิบัติงาน การอยู่ในฐานะผู้นิเทศ ผู้ดูแลให้ความรู้ คำแนะนำ ให้ความช่วยเหลือ และเป็นพี่ปรึกษาสามารถแก้ไขปัญหาให้นักศึกษาได้ดีกว่าเพื่อน นักศึกษาจะเกิดความมั่นใจมากขึ้นเมื่อการฝึกปฏิบัติงานมีอาจารย์พยาบาลคอยดูแล ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีพ การพยาบาลของนักศึกษายพยาบาลที่เลือกตัวแบบต่างกันแล้ว จึงมีความแตกต่างกัน

เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษายพยาบาลระหว่างกลุ่มที่เลือกตัวแบบต่างกันในทีละคู่ โดยวิธีการทดสอบของเชฟเฟ พบว่า ในด้านลักษณะวิชาชีพ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ผู้ป่วยและญาติ ด้านความก้าวหน้าในวิชาชีพ ด้านองค์กรวิชาชีพ และโดยรวมทุกด้าน ค่าเฉลี่ยของทัศนคติของนักศึกษาที่เลือกอาจารย์พยาบาล ผู้นำฝ่ายการพยาบาล และพยาบาลประจำการ เป็นตัวแบบ มีค่าสูงกว่า นักศึกษาที่เลือกนักศึกษายพยาบาลเป็นตัวแบบ อธิบายในแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านลักษณะวิชาชีพ นักศึกษาที่เลือกอาจารย์พยาบาล ผู้นำฝ่ายการพยาบาล และพยาบาลประจำการ มีค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีพ สูงกว่านักศึกษาที่เลือกนักศึกษายพยาบาลเป็นตัวแบบ เนื่องจากนักศึกษามีความรู้และเรียนรู้ว่า ลักษณะวิชาชีพเป็น

งานบริการสังคมที่ต้องปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับความเจ็บป่วย และรับผิดชอบในความปลอดภัย ในชีวิตผู้ป่วย การพยาบาลจึงเป็นงานที่หนัก ต้องการบุคคลที่เสียสละ มีความอดทน ซึ่ง อาจารย์พยาบาล ผู้นำฝ่ายการพยาบาล และพยาบาลประจำการ เป็นบุคคลที่แสดงบทบาท แห่งพยาบาลวิชาชีพอย่างเหมาะสม เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ในการให้บริการด้านสุขภาพ อนามัยแก่ผู้ป่วยและประชาชนทั่วไป นักศึกษาได้มองเห็นแบบอย่างที่ดี จึงพัฒนาทัศนคติต่อ วิชาชีพไปในทางที่ดี ดังนั้น นักศึกษาที่เลือกตัวแบบเหล่านี้ จึงมีค่าเฉลี่ยสูงกว่านักศึกษาที่ เลือกนักศึกษายาบาลเป็นตัวแบบ

ด้านการปฏิบัติงาน นักศึกษาที่เลือกอาจารย์พยาบาล มีค่าเฉลี่ยของ ทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาล สูงกว่านักศึกษาที่เลือกนักศึกษายาบาลเป็นตัวแบบ เนื่องจาก นักศึกษาได้เรียนรู้ขณะฝึกปฏิบัติงานว่า อาจารย์เป็นผู้มีความรู้ดี มีบุคลิกภาพของการเป็น พยาบาลที่ดี โดยเฉพาะมีความสามารถในการให้การพยาบาลผู้ป่วย ทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้ ว่า การปฏิบัติการพยาบาลที่ถูกต้องควรเป็นอย่างไร (นันทนา น้าฝน, 2527) นักศึกษา มองแบบอย่างการปฏิบัติงานของอาจารย์และพัฒนาทัศนคติต่อวิชาชีพไปในทางที่ดี ดังนั้น นักศึกษาที่เลือกอาจารย์พยาบาลจึงมีค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีพสูงกว่านักศึกษาที่เลือก นักศึกษายาบาลเป็นตัวแบบ

ด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ผู้ป่วย และญาติ นักศึกษาที่เลือกผู้นำ ฝ่ายการพยาบาล อาจารย์พยาบาล มีค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลสูงกว่า นักศึกษาที่เลือกนักศึกษายาบาลเป็นตัวแบบ อธิบายได้ว่า อาจารย์พยาบาล สามารถปฏิบัติ ตนเป็นบุคลากรคนหนึ่งของดีผู้ป่วย โดยร่วมแสดงความคิดเห็น เสนอและวิเคราะห์ข้อ ได้แย้งต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล ให้ความร่วมมือ เพื่อการสร้างสรรค์ของหน่วยงานโดย ส่วนรวม และเสริมสร้างบรรยากาศที่ก่อให้เกิดความสามัคคี (สมคิด รัชสาสัจย์ และประนอม โอทกานนท์, 2525) และอาจารย์พยาบาลรวมทั้งผู้นำฝ่ายการพยาบาล เป็นผู้ที่มีการ ประสานงานดี ให้ความร่วมมือ และมีสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้ร่วมงานในที่มสุขภาพ ผู้ป่วยและญาติ สิ่งเหล่านี้ให้นักศึกษาได้ เรียนรู้ขณะฝึกปฏิบัติงาน นักศึกษามองเห็นแบบอย่างที่ดีจากบุคคลเหล่านี้ ทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ ดังนั้นนักศึกษาที่เลือกผู้นำฝ่ายการพยาบาลและอาจารย์พยาบาล จึงมีค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีพสูงกว่านักศึกษาที่เลือกนักศึกษายาบาลเป็นตัวแบบ

ด้านความก้าวหน้าในวิชาชีพ และด้านองค์กรวิชาชีพ นักศึกษาที่เลือกผู้นำฝ่ายการพยาบาล มีค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลสูงกว่านักศึกษาที่เลือกนักศึกษายาบาลเป็นตัวแบบ อธิบายได้ว่า นักศึกษามองแบบอย่างของผู้นำทางฝ่ายการพยาบาลว่ามีตำแหน่งหน้าที่สูง มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ ทำงานในระดับของผู้บริหาร มีหน้าที่ความรับผิดชอบหลายอย่าง เป็นบุคคลสำคัญในวิชาชีพ จึงมองเป็นแบบอย่างที่ดี ยอมรับในคุณค่า มีความนิยมชมชอบต่อบุคคลเหล่านี้ จึงพัฒนาทัศนคติต่อวิชาชีพไปในทางที่ดี รวมทั้งมองเห็นว่า การมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ ผู้นำทางฝ่ายการพยาบาลนี้จะต้องมีหน้าที่ต่อองค์กรวิชาชีพด้วย สามารถช่วยเหลือกิจกรรมขององค์กรวิชาชีพ เพื่อช่วยให้วิชาชีพมีความมั่นคงและพัฒนายิ่งขึ้น

2.4 ค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาล ของนักศึกษายาบาลที่มีระดับชั้นปีต่างกัน พบว่า มีความแตกต่างกันในด้านลักษณะวิชาชีพ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ผู้ป่วย และญาติ ด้านความก้าวหน้าในวิชาชีพ ด้านองค์กรวิชาชีพ และโดยรวมทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยผลการวิจัยพบว่า นักศึกษายาบาลชั้นปีที่ 1 มีทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลแตกต่างกับนักศึกษายาบาลชั้นปีที่ 4, 2 และ 3 ตามลำดับ ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของดรุณี ชุณหวัต และคณะ (2523) ซึ่งได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษายาบาล ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี ปีการศึกษา 2523 พบว่า ค่าเฉลี่ยของทัศนคติของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สูงกว่านักศึกษาชั้นปีอื่น ๆ และเมื่อสิ้นปีการศึกษาจะลดลง เมื่อเปรียบเทียบกับทัศนคติเมื่อต้นปีการศึกษา นอกจากนี้พบว่า ทัศนคติต่อวิชาชีพของนักศึกษาปีที่ 4 เปลี่ยนไปทางที่ดีขึ้น เมื่อปลายปีการศึกษา สอดคล้องกับการศึกษาของ ประนอม แสงจันทร์ (2529) ที่พบว่า นักศึกษายาบาลที่มีระดับชั้นปีต่างกันมีความพึงพอใจในการศึกษาวิชาชีพการพยาบาลโดยรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยนักศึกษายาบาลชั้นปีที่ 4 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับสูงกว่านักศึกษายาบาลชั้นปีที่ 3 และสอดคล้องกับการศึกษาของกระทรวงสาธารณสุข (2530) ที่พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับวิชาชีพการพยาบาล ของนักศึกษายาบาลโดยเฉลี่ย มีแนวโน้มลดลงใน 2 ปีแรก ที่เป็นเช่นนี้เพราะนักศึกษายาบาลก่อนเข้าศึกษามีความรู้ลึก นึกคิด ภาพลักษณ์และความคาดหวังต่อวิชาชีพการพยาบาลในระดับสูง จึงทำให้มีทัศนคติต่อวิชาชีพอยู่ในระดับหนึ่ง แต่เมื่อเข้ามาศึกษาแล้วสภาพของสังคมแวดล้อม

การจัดการเรียนการสอน ประสบการณ์ที่ได้รับจากนักศึกษารุ่นพี่หรือพยาบาลที่ตนเองไปติดต่อด้วยไม่เป็นไปตามความรู้สึกและความคาดหวังที่เคยมีมา ทำให้ทัศนคติต่อวิชาชีพลดลง และโดยธรรมชาติของนักศึกษาปี 1 เป็นนักศึกษาที่มีมนุษยธรรม สุภาพเรียบร้อย เห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความเป็นมิตร เข้าใจตนเอง เข้าใจปัญหาสังคม เป็นผู้สนใจที่จะศึกษาหาความรู้ ความคิดต่าง ๆ นอกจากนี้นักศึกษาปี 1 ยังมีการศึกษาภาคปฏิบัติน้อย การขึ้นฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย หรือขึ้นเวรป่วย ดึก ยังมีน้อย นักศึกษายังไม่ประสบปัญหาการฝึกปฏิบัติงาน จึงทำให้มีทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลดีทุกด้าน และดีกว่านักศึกษารุ่นพี่อื่น ๆ

เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาล ของนักศึกษายาบาลที่ระดับชั้นปีต่างกัน เป็นรายคู่ โดยวิธีการทดสอบของเซฟเฟ พบว่า มีความแตกต่างกันโดยรวมและด้านลักษณะวิชาชีพ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ผู้ป่วย และญาติ ด้านความก้าวหน้าในวิชาชีพ ด้านองค์กรวิชาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อธิบายในแต่ละด้านได้ดังนี้

ด้านลักษณะวิชาชีพ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีพสูงกว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 3 และนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สูงกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 3 เนื่องจากนักศึกษารุ่นพี่ 1 มีทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลเมื่อเริ่มศึกษาอยู่ในระดับดี สนับสนุนด้วยคำกล่าวของ ไคเกอร์ (Kigers, 1993) ที่กล่าวว่า ภาพลักษณ์ของนักศึกษายาบาลเกี่ยวกับวิชาชีพการพยาบาล เมื่อเริ่มเข้าศึกษาจะมองภาพการพยาบาลเป็นการดูแลที่มีลักษณะของมิสฟลอเรนซ์ไนติงเกล คือ พยาบาลเป็นผู้หญิง สวมเครื่องแบบ สวมหมวก ปฏิบัติการพยาบาลกับผู้ป่วย โดยส่วนมากจะอยู่ที่เตียงผู้ป่วย บรรยากาศเป็นทางการและมีวินัย แต่เมื่อเข้ามาศึกษาแล้ว สภาพการเรียนการสอน และประสบการณ์ที่นักศึกษาได้รับจากบุคคลอื่น ทั้งนักศึกษารุ่นพี่ หรือพยาบาล ไม่เป็นไปตามความรู้สึกและความคาดหวังที่เคยมีมา ทำให้ภาพพจน์ของวิชาชีพการพยาบาลลดลง แต่นักศึกษาปี 4 มีค่าเฉลี่ยสูงกว่า ปี 3 เนื่องจากนักศึกษารุ่นพี่ 4 เป็นกลุ่มที่หันความสนใจออกจากมหาวิทยาลัย ไปสนใจเรื่องส่วนตัวโดยเฉพาะชีวิตภายหลังการสำเร็จการศึกษา การหางานและการศึกษาต่อ ให้ความสำคัญกับการงานในวิชาชีพ มากกว่านักศึกษารุ่นพี่ 3

ด้านการปฏิบัติงาน นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลสูงกว่า นักศึกษาปีที่ 2 และปีที่ 3 และนักศึกษารุ่นพี่ 4 สูงกว่านักศึกษารุ่นพี่ 3 อาจเนื่องจากนักศึกษารุ่นพี่ 1 ขึ้นฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยน้อยกว่านักศึกษารุ่นพี่ 2, 3 และ 4

นักศึกษาไม่ประสบปัญหาเรื่องการขึ้นฝึกปฏิบัติงาน ที่ทำให้นักศึกษาเกิดความเครียด นักศึกษาปีที่ 1 จึงมีค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีพ สูงกว่านักศึกษาปีที่ 2, 3 และ 4 เช่นเดียวกันในด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ผู้ป่วย และญาติ นักศึกษาปีที่ 1 มีความรู้สึกที่ดีต่อวิชาชีพมากกว่าปี 3 และปี 4 เนื่องจากยังมีประสบการณ์การฝึกปฏิบัติงานน้อยกว่าผู้ป่วยน้อยกว่านักศึกษาชั้นปีอื่น ๆ ซึ่งสนับสนุนโดย การวิจัยของ อารมณ วุฒินฤกษ์ และ จิราพร ชีรพันธุ์, (2527) ที่พบว่า ในการฝึกภาคปฏิบัติ นักศึกษายาบาลต้องทำงานร่วมกับบุคลากรหลายระดับ ความแตกต่างของคน สถานที่ ระยะเวลาในการทำงาน ลักษณะของผู้ป่วย ทำให้นักศึกษามีปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานได้ เมื่อเป็นดังนี้ทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาปีที่ 1 จึงสูงกว่านักศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 4

ด้านความก้าวหน้าในวิชาชีพ และด้านองค์กรวิชาชีพ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลสูงกว่านักศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 2 และปีที่ 3 อาจเนื่องจากนักศึกษาชั้นปีที่ 1 เป็นกลุ่มที่สนใจศึกษาหาความรู้ ความคิดต่าง ๆ มีความเต็มใจในการศึกษาเพื่อความก้าวหน้าในอนาคต เชื่อฟังคำสั่งสอนของอาจารย์ มองโลกในแง่ดี เรียบร้อย อ่อนโยน สนใจสิ่งต่าง ๆ รอบด้าน จึงมีทัศนคติต่อวิชาชีพที่ดีที่สุด รองลงมาคือนักศึกษาปีที่ 4 กลุ่มนี้จะมีความภาคภูมิใจที่ใกล้สำเร็จการศึกษา คิดถึงการอ่านและมีความก้าวหน้าในอนาคต สนใจการศึกษาต่อ มุ่งความสำเร็จในวิชาชีพ ส่วนนักศึกษาปีที่ 3 จะเป็นกลุ่มที่มีทัศนคติต่อวิชาชีพต่ำที่สุด อธิบายได้ว่า เป็นกลุ่มที่มีความเฉยเมยต่อสังคมและต่อการเรียน อาจเนื่องจากเป็นวัยที่เริ่มมีเพื่อนต่างเพศ และเป็นชั้นปีที่มีการเรียนการสอน ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติหนัก นักศึกษาจึงไม่สนใจเรื่องของความก้าวหน้าหรือเรื่องขององค์กรวิชาชีพ อาจมองเห็นว่าวิชาชีพนี้ไม่มีความก้าวหน้า ทำงานหนัก ไม่เป็นเวลา สนับสนุนโดยผลงานวิจัยของ บุญวดี เพชรรัตน์ (2534) ที่พบว่า นักศึกษายาบาล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ชั้นปีที่ 3 มีสุขภาพจิตอยู่ในระดับที่ไม่ดีสูงสุด รองลงมาคือ ชั้นปีที่ 2, 4 และชั้นปีที่ 1 ตามลำดับ คิดเป็นร้อยละ 51.6, 44.9, 42.9 และ 33.3 ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากการที่พบว่า ทักษะคิดต่อวิชาชีวการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลลดลง เมื่อเรียนชั้นปีสูงขึ้น โดยเฉพาะในชั้นปีที่ 3 มีทักษะคิดต่อวิชาชีวการพยาบาลต่ำที่สุด อาจต้องมีการพิจารณาทบทวนหลักสูตรการเรียนการสอนว่า มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เหมาะสมหรือไม่เพียงพอ และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนหรือไม่

1.2 กลุ่มเพื่อนนักศึกษาทั้งที่อยู่ในชั้นปีเดียวกัน และต่างชั้นปีกัน นับว่าเป็นตัวแบบที่มีอิทธิพลต่อทักษะคิดต่อวิชาชีวการพยาบาล แต่อยู่ในระดับต่ำกว่าตัวแบบอื่น ๆ ดังนั้น จึงควรพัฒนาให้ดีขึ้น โดยการส่งเสริม ให้มีการเรียนรู้ ถ่ายทอดประสบการณ์ ทักษะคิด และ ค่านิยมทางวิชาชีวการพยาบาลสู่สมาชิกใหม่ ๆ ด้วยกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในกลุ่ม ช่วยให้เกิดความเหนียวแน่นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในกลุ่ม วิชาชีว มีความรู้สึกยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีวมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

2.1 ควรศึกษาและเปรียบเทียบทักษะคิดต่อวิชาชีวการพยาบาลระหว่าง นักศึกษาพยาบาล อาจารย์พยาบาล และพยาบาลประจำการ

2.2 ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจมีความสัมพันธ์กับทักษะคิดต่อวิชาชีวการ พยาบาลของนักศึกษาพยาบาล เช่น แรงจูงใจในการเข้าเรียนวิชาชีวการพยาบาล ภูมิฐานะ เป็นต้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย